

Erzurum Oltu İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Turizm Algılamaları

Erkan DENK^{1*}Burak MIL²¹Atatürk Üniversitesi, Erzurum Meslek Yüksekokulu, Erzurum, Türkiye²İstanbul Arel Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye

*Sorumlu Yazar:

E-posta:erkan.denk@atauni.edu.tr

Geliş Tarihi: 27 Haziran 2016

Kabul Tarihi: 27 Ekim 2016

Özet

Özellikle sanayileşmiş ülkelerde ve büyük şehirlerde yaşayan insanların modern hayatın yorgunluğunu, doğayla iç içe kırsal alanlarda atma gereksinimi kırsal turizme olan talebin artmasına neden olmuştur. Kırsal alanlara gerçekleştirilen bu seyahatler bir yandan turistlerin doğal ortamlarda dinlenmelerini sağlarken diğer taraftan da söz konusu bölgelerin turistik faaliyetler konusunda ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel açıdan gelişmesini de sağlamaktadır. Ancak bu gelişimin sağlanmasında bölgelerin sadece kırsal turizm potansiyeli taşımaları yeterli olmamakta; kırsal bölgelere gelen turistlere ve bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlere yerel halkın bakış açısı da büyük önem taşımaktadır. Çalışmada hem Oltu bölgesinin kırsal turizm potansiyeli değerlendirilmiş hem de bölgede yaşayan yerel halkın turistik faaliyetlere ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Şubat-Nisan 2016 tarihleri arasında yürütülen çalışmada veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Çalışma sonucunda Oltu bölgesinin mevcut kırsal turizm potansiyelinin kırsal turizm faaliyetleri açısından önemli bir arz kaynağı olmasına rağmen yeterince değerlendirilemediği; yerel halkın da bölgede gerçekleştirilen turistik faaliyetlerin bölgeyi çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan farklı boyutlarda etkilediğini düşündükleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal turizm, Oltu, Yerel halk

Rural Tourism Potential of Erzurum-Oltu: Perception of Local Residents

Abstract

Rural tourism as a concept, has become a current issue. While tourists make recreational trip to such destinations, on the other hand local residents provide economical, environmental and sociocultural advantages from these occasions. However, providing this development, regions rural tourism potentials are inadequate, also perceptions of local residents' gain an important role on that manner. Consequently, this study conducted in Oltu where has a great deal of potential about rural tourism supply sources. By using field study both potential of rural tourism in Oltu has been evaluated and the ideas of local residents' regarding touristic activity has stated. As a result of this study, despite Oltu region has substantial rural tourism supply sources, it has been underestimated. Research findings indicate that members of local community effected with several dimensions in environmental, economic and socio-cultural aspects.

Keywords: Rural tourism, Oltu, Local community

GİRİŞ

Kırsal turizm, kentsel alanlar dışında gerçekleşen turizm aktivitelerinin tamamını kapsayan ve turist ile yerel halkın etkileşimi sonucu ortaya çıkan ekonomik, kültürel ve sosyal değişimin yaşandığı turizm türüdür. Kırsal turizm, klasik anlamdaki sürdürülebilirlik beklentisinin yanı sıra, diğer turizm türlerinden ayrılan çok önemli bir özellik de taşımaktadır. Kırsal yörelerde yaşayan insanların geçimlerini sağlaması için sürdürdükleri faaliyetlerin, zanaatın ve üretimin tamamen turistik ürüne dönüşmesi beklenmez. Kent dışı kültürün korunması, tarım ve hayvancılığa dayalı üretimin devamlılığının sağlanması, el işi ve zanaat kollarının sürdürülmesi yanı sıra geçim kaynaklarına turizm gelirinin de eklenmesi için planlanan (planlanması gereken) turizm hareketlerini içerir.

Kırsal turizm, kırsal alanlarda gerçekleştirilen birçok faaliyeti kapsadığından ve alternatif turizm çeşitlerine (yayla turizmi, çiftlik turizmi, vb) uyumu daha kolay gerçekleşebildiği için literatürde araştırmacılar tarafından ortak bir tanımda hemfikir olunamamıştır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) kırsal turizmi, sadece çiftlik turizmi temelli olmayıp, macera, spor, sağlık turizmi, av turizmi, eğitim, sanat, tarih ve etnik alanlarda yapılan turizm, tırmanma, binicilik, yürüyüş, doğa tatilleri ve ekoturizm gibi kavramları içeren çok yönlü ve karmaşık bir alternatif turizm çeşidi olarak tanımlamıştır [18].

Farklı bir tanımda kırsal turizm; doğaya dayanan aktivi-

teler, festivaller, tarihi geleneksel olaylar, sanat gösterileri, tarımsal turizm, halk tiyatrosu vb. gibi çok yönlü uygulamalardan ve çiftlik temelli turizmden eğitimsel seyahate kadar her şeyi içeren kompleks bir aktivitedir [12].

Küçükaltan [13]'a göre ise kırsal turizm; insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para artırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü kapsayan turizm türüdür.

Soykan [23] çalışmasında kırsal turizmi; kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türü olarak açıklamıştır.

Kırsal turizme yönelik farklı bir tanımlama ise Cengiz ve Akkuş [4] tarafından; "tarih öncesi miraslara, aynı zamanda çağdaş mimariye sahip, bünyesinde kendine özgü yerel özellikleri barındıran, bisiklete binme, balık tutma, at binme, avcılık, yürüyüş gibi etkinliklere elverişli kırsal alanlarda yapılan turizm faaliyeti" şeklindedir.

Çeken, Dalgın ve Çakır [7] ise kırsal turizmi, kırsal yerleşimlerde yaşayan insanlar ile iç içe gerçekleştirilen, soyut ve somut birçok kırsal çekiciliğin turistik ürünü oluşturduğu, sürdürülebilirlik ilişkilerine uygun olarak gerçekleştirilen bir alternatif turizm türü olarak tanımlamaktadır.

Kırsal turizmin doğasında olan doğal çevre, turist ve kırsal yöre insanı arasındaki ilişki varlığı ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerini de ortaya çıkarmaktadır [20]. Turizmin sürdürülebilir bir nitelik kazanması adına yerel halkın bu durumdan ne düzeyde etkilendiğinin bilinmesi hem turizm sektörü hem de kamu kurumları açısından oldukça önemli bir husustur [29]. Çünkü kırsal turizmden beklenen ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel yararlar sağlanması için, öncelikle yerel halkın gönüllü olması önemlidir [11].

Kırsal turizm, kadının istihdamı, yerel halkta girişimcilik ruhunu ateşlemesi, yerel ekonomilere girdi ve dinamizm kazandırması, ekonomik sektörleri harekete geçirmesi, bölge ve ülke düzeyinde kırsal kalkınmaya destek vermesi bakımından, önemli bir güce sahiptir [24].

Ayrıca turizmin belli aylardaki yoğunluğunun bütün yıla dağıtılmasına ve turizm gelirlerinin ülke coğrafyasındaki eşitsiz dağılımının giderilmesine katkı sağlayarak alternatif bir turizm yapısı ile farklı taleplere sahip turist gruplarına büyük çeşitlilikler sunarak kıyıları haricinde kalan alanların da kullanılmasına fırsat yaratmaktadır [7].

Bu anlamda Erzurum ilinin Oltu ilçesi ve ilçe halkının kırsal turizme ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla tasarlanan çalışmada öncelikle Oltu'nun kırsal turizm potansiyeli ortaya çıkarılmış, ardından yöre halkının bu konuyu nasıl algıladıkları ve ne gibi değerlendirmelerde bulduklarını belirlemek için anket tekniğiyle veri toplanmıştır.

KIRSAL ALAN ve KIRSAL TOPLUM

Özellikle sanayileşmiş ülkelerde ve büyük şehirlerde yaşayan insanların modern hayatın yorgunluğunu, doğayla iç içe kırsal alanlarda atma gereksinimi kırsal turizme olan talebin artmasına neden olmuştur [6]. Kırsal turizmi açıklayabilmek adına kırsal alan ve kırsal toplum kavramlarına değinmek de faydalı olacaktır. Turizm açısından kırsal alan “deniz turizmi merkezleri dışında kalan, kentsel yerleşimlerden uzak, kırsala özgü doğal ve kültürel hayatın korunduğu, oldukça tenha ve kırsal hayatla ilgili çeşitli aktivitelerin gerçekleştirildiği yerler” olarak tanımlanabilir [7].

Şerefoğlu [25] ise kırsal alanı; kent olarak tanımlanan yerleşim alanları dışında kalan tarımla ilgili etkinliklerin yapıldığı alanları da içeren köy, mezra vb. adlarla anılan insan yerleşimlerinin var olduğu alanlar olarak tanımlamaktadır [20]. O halde kırsal alan; tarım ve hayvancılık gibi faaliyetlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği, ayrıca madencilik ve ormancılık gibi ekonomik faaliyetlerin de görülebileceği, çeşitli etkinlikleri düzenlemeye uygun, bulunduğu yöre doğası ve geleneksel mimarisi ile bütünleşmiş, şehir merkezleri dışında kalan, doğal alanlar olarak açıklanabilir.

Kırsal alanların başlıca dört önemli işlevi bulunmaktadır. Bunlar [12];

- Gıda üretim yerleridir,
- Köy el sanatları ve endüstri için zemin oluştururlar,
- Tarım ve diğer ekonomik dallarda faaliyet gösteren halkın yerleşme alanlarıdır,
- Kentler ve endüstri yerleşmelerindeki halk için dinlenme yerleridir.

Tarıma dayalı çeşitli gıda üretimleri gerçekleştirilir, geçmişten günümüze gelen el sanatları ve işlemecilik örneklerine rastlamak mümkündür, yerel halk başta tarım olmak üzere, hayvancılık, ormancılık ya da madencilik gibi ekonomik faaliyetlerle geçimini sürdürmeye çalışır, sahip olunan bu doğal yapı ve kırsal alanlar, şehirlerde yaşayanlar

ile diğer sektörler için de çekim merkezi olabilmektedir.

Kırsal alanlar turistlere, etnik ve coğrafi karakterinden, tarihinden, farklı kültüründen ve kırsal doğasından kaynaklanan gizemli bir çekicilik sunmaktadır [6]. Kırsal alanları cazip kılan üstünlükleri ise şöyle sıralanabilir [22];

- Kirlenmemiş, bozulmamış ve kimliğini kaybetmemiş, otantik bir ortam arz etmesi,

- Dinlenme, sağlıklarını koruma ya da kavuşma amacıyla seyahate çıkanlar için başta iklim olmak üzere en iyi ortam ve olanaklar sunması,

- Hava ile suyun saf ve temizliği yanında her türlü besin maddelerinin katkısız, doğal ve yöresel özellikler taşıması,

- Doğayla bütünleşerek gerçekleştirilen; ata binme, sportif yürüyüş (trekking), balık tutma, bisiklete binme, meyve-sebze toplama, kuş gözlemeleme, rafting gibi çeşitli etkinliklere uygunluk göstermesi,

- İnsanlara geçmiş günlerini yeniden hatırlatarak, nostalji duygularını yaşamalarına imkan vermesi ile çekicilik yaratabilmektedir.

Kırsal turizmin merkezinde bulunan önemli paydaşlarından kırsal toplum ise; geleneksel anlamı ile kırsal kesimde yerleşmiş, kendilerine özgü sosyal, ekonomik, kültürel özellikleri ve eğilimleri olan, gündelik gereksinimlerini birbirlerine bağlı bir ilişkiler sistemi ile gidermeye çalışan ve büyük ölçüde kendi kendine yeterli insan topluluğudur. Çiftçi birlikleri, çiftçi dernekleri, kooperatifler ve ziraat odaları da kırsal toplum örgütleridir [12].

KIRSAL TURİZMİN EKONOMİK, SOSYO-KÜLTÜREL VE ÇEVRESEL ETKİLERİ

Kırsal yörelerde var olan az gelişmişlik önemli sorunların başında gösterilmektedir. Bu sorunun çözüm noktasında turizm sektörü, çeşitli katkıları ile yörelere destek olabilir. Turistik potansiyeli oluşturan doğal ve kültürel varlıklar, sahip olunan geçmişle sıkı bağlar ve gerçekleştirilen çeşitli etkinliklerin turizm sektörü ile çeşitlendirilmesi yöreyi ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olarak olumlu/olumsuz etkileyebilir.

Ekonomik açıdan bakıldığında; kırsal alanlarda turizmin gelişmesi ile yeni iş sahaları ortaya çıkacak ve kentlere göçün bir anlamda önüne geçilebilecektir. Tarım sektöründe üretim kapasitesi artacak, ürünler değerlendirilecek ve konaklama, yeme-içme, hediyelik eşya gibi ihtiyaçlar yörede karşılanacağından gelir düzeyinde de artış görülebilecektir. Yörede turizme yönelik yapılacak yatırımlar, yöre ekonomisi ile birlikte diğer sektörlerinde gelişmesine katkı sağlayacaktır. Kentlerden kırsal alanlara gelenlerin yapacakları harcamalar ile kent ve kırsal kesim arasındaki gelir düzeyi biraz daha azalacak ve yöre halkının yaşam standartları iyileşme gösterecektir [7]. Tarımdan gelir sağlayan yöre halkının tarım dışına kayması, arazi ve gayrimenkul fiyatlarında spekülasyon artışları, elde edilen gelirin yöre dışında değerlendirilmesi, yörenin tamamıyla turizme bağımlı duruma gelmesi kırsal turizmin gelişimi ile yaşanabilecek olumsuzluklar arasında sayılabilir [22].

Sosyo-kültürel açıdan bakıldığında; şehirlerden kırsal alanlara doğru yaşanacak olan insan hareketliliği ile şehir-kırsal alan arasındaki yaşam ve davranış farklılıkları ortadan kalkmakta olup aynı zamanda çift yönlü gerçekleşen etkileşim ile kültürlerin zenginleşmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Yaratılan yeni istihdam alanları ile kadının ve gençlerin toplumdaki statüsü güçlenmekte ve girişimcilik

konusunda yeni yaklaşımlar sergilenebilmektedir. Turizmin yörede gelişmesi ile mesleki yönde verilen eğitimler işgücünün eğitim seviyesinin yukarılarına taşınmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca kırsal alana özgü geleneksel etkinliklere yönelik ilginin artması yöre halkını yerel değerlerini korumak adına motive etmektedir. Turistik ürün olarak ortaya çıkarılan tarihi ve kültürel değerler koruma altına alınarak yöre insanının turizm hakkında bilinçlenmesine yardımcı olmaktadır [6]. Aynı zamanda kırsal turizmin yörede gelişmesi ile kırsal alanlarda aşırı yoğunluk, çekicilik ve otantikliği bozabilir, gelenek ve göreneklerin kaybolmasına yol açabilir, doğal kültür ticari bir kazanç olarak görülüp yapay oluşumu teşvik ederek çeşitli olumsuzluklara yol açabilmektedir [7].

Çevresel açıdan bakıldığında; kırsal turizm, altyapı, konut ve çalışma şartlarının iyileştirilmesine, yöre halkının doğal çevrenin korunması noktasında bilinçlenmesine, bölgesel baskının azaltılmasına [22], mevcut doğal ve sit alanlarının bozulmamasına, geleneksel mimari tarzının korunmasına [6] katkılar sunmaktadır. Kırsal alanların yoğun kullanımı çeşitli tahribatlara, ekolojik dengenin bozulmasına, tarımsal ürün deseninin değişmesine ve verimliliğin azalmasına, aşırı kalabalıkların yaşanmasına, özgünlüğün yitirilmesine [22], su kaynaklarının aşırı kullanımı, toprak erozyonu, hava veya kara ulaşımının yaratabileceği kalabalık ve ses kirliliği gibi [7] olumsuzluklar da yaratabilmektedir.

Kırsal turizm, kırsal alanlar ve yerel halk üzerinde birçok olumlu ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiye sahip olmakla birlikte, zaman içinde plansız yapılanma ve aşırı kullanım ile birlikte çeşitli olumsuzlukları da doğurabilmektedir. Bu nedenle kırsal turizmle ilgili yapılanmayı gerçekleştirirken olumlu beklentilerin yanında, gelecekte doğabilecek olumsuzluklar da dikkate alınmalı, bu olumsuzlukları ortadan kaldıracak önlemler geliştirilmelidir [7]. Özellikle yerel halkın karar alma süreçlerine katılmamasının ve bölgesel düzeyde yerel halk ile bütünleşmiş bir vizyonun olmamasının kırsal turizmin gelişmesinin önündeki en büyük engeller olduğu savunulabilir [9].

Araştırma alanı Oltu ilçesi literatürdeki kırsal turizm tanımlarında da belirtildiği üzere kırsal alanlara yönelik farklı etkinlik ve faaliyetleri gerçekleştirilebilir, çeşitli yöresel ürün üretimini deneyimleyebilir, kültürel tarihi mirasa ve çok geniş bir kırsal alan potansiyeline fazlası ile sahiptir.

İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Oltu ilçesi, geniş yayla alanları, dinlendirici rekreasyon yerleri, çeşitli flora ve fauna zenginlikleri, oltutaşı işlemeciliği, tarihi ve kültürel eserleri ile ciddi bir turizm potansiyeline sahip kırsal alan yerleşim yeridir. Ana akım olarak kış turizmine, kısıtlı süreli bağlılık gösteren bölgenin turizm sektöründen daha uzun süre ve hatta yıl boyunca yararlanabilmesi açısından Oltu ilçe ve çevresindeki zengin turistik ürün çeşitliliği değerlendirilmelidir. Çünkü Soykan [24]'ün de belirttiği gibi, "belirli birkaç aya ya da sadece bir mevsime sıkışan turizm, birçok çevresel, sosyo-kültürel sorunlara yol açmakta, ekonomik beklentiler yerine gelmemektedir" ve ciddi sıkıntılar yaşatabilmektedir. Dolayısı ile kırsal turizmin yılın her ayında yapılabilmesi, belirli bir mevsime bağlı kalan turizm türlerini (kış turizmi, kış sporları turizmi, vb) desteklediği gibi, onların sezonunu da uzatabilmektedir.

Oltu ilçesi ve çevresinde bulunan kaleler, kiliseler, Arslanpaşa Cami ve hamamı ile pek çok tarihi eser

kalıntıları, flora ve fauna zenginliği, Oltu Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Kırdağ Festivali, coğrafi işaretli ürün olan Çağ Kebabı, oltutaşı işlemeciliği yöre için kırsal turizm kapsamında çekiciliği etkileyen unsurlar olarak değerlendirilebilir.

Eren ve Aypek [8]'in "Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği" başlıklı, verilerin anket yöntemi kullanılarak elde edildiği, 69 katılımcı ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında yerel halkın yörede turizmin gelişimine genel olarak ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda olumlu bir tutum sergilediğini, çevresel olarak turistlerin ve turistik işletmelerin çevreye zararının olmadığını ancak kamu hizmetlerinde herhangi bir iyileşmenin görülmediğini tespit etmişlerdir.

Uçar ve arkadaşları [28] Fethiye'de gerçekleştirdikleri "Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi" çalışmalarında 8'i yerel halktan ve 2'si kırsal turizm faaliyeti sürdüren işletmeci olmak üzere 10 katılımcı ile yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile veriler elde edilmiştir. Araştırmalarının sonucunda; yerel halk katılımcıları kırsal turizme sıcak bakmakta olup, kendilerine ait yaşam alanlarında turistik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi konusunda çekimser kalmaktadır. Kırsal turizme yönelik işletmelerin açılmasını ve kendilerinin de burada çalışmak istediklerini, böylece göçün önlenebileceğini belirtmişler ayrıca ürettikleri tarımsal ürünleri kırsal turizm yoluyla değerinin de üzerinde satabileceklerini aktarmışlardır. Yöre halkının gelen turistlerin bölgenin kültürel değerlerini yıpratacağını düşündüklerini ve kitle turizmine yönelik beton yapılaşmadan çekindiklerini tespit etmişlerdir. Kırsal turizm işletmecisi olan katılımcılar ise; kırsal turizmin kitle turizmine karşın daha sıcak insan ilişkilerine imkân sağladığına, Fethiye'nin kırsal turizm merkezi olması açısından önemli bir potansiyele sahip olduğuna, devlet tarafından kırsal turizme yönelik planlama yapılmamasından ve teşviklerin oluşturulmamasından şikayet etmekte olup ayrıca halkın kırsal turizm konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğine inanmaktadır.

Sezer, Küçükaltan ve Çakır [21] "Edirne-Çamlıca Beldesi'nde Kırsal Turizm ve Turizm Algısı" başlıklı çalışmalarında; 219 katılımcı ile anket yöntemi kullanılarak veriler elde edilmiştir. Yerel halk genel olarak, istihdam yaratabileceği ve genç nüfusun yörede kalmasını sağlayacağından kırsal turizme olumlu bakmakta ve desteklemektedir. Ancak yöre halkının bilinçlendirilmesi için kırsal turizme yönelik çeşitli eğitim ve teşviklerle desteklenmesi gerektiği de belirtilmiştir.

Morgül [17] "Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği" yüksek lisans tez çalışmasında Kırklareli ve yöresindeki kırsal turizm hareketlerinin daha çok iç turizme yönelik olduğunu ve 283 katılımcı ile gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda halkın genel olarak kırsal turizme olumlu baktığını ancak gerekli eğitimlerle kırsal halkın bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcılar bölgenin doğal kaynaklarının çekici olduğunu, turistlerin buraları ziyaret etmeleri ile mutlu olacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca yerel halk kendi yaşadıkları evleri turistlere açmayı kabul etmemiş, ev pansiyonculuğunu ise reddetmişlerdir.

ERZURUM ve OLTU İLÇESİ

Erzurum, iklim özellikleri, coğrafi konumu, zengin doğal kaynakları ve tarihi, kültürel değerleri ile önemli bir turizm potansiyeline sahip Doğu Anadolu Bölgesi ilimizdir. Ana akım olarak kış turizmi ile tanınmakta olan ilimiz

bünyesinde birçok alternatif turizm çeşitlerine uygun potansiyeli mevcuttur. Oltu bu yörelerden sadece bir tanesidir.

Tarihi kaynaklarda Oltu'k, Oltu'm, Okhti'k veya Oltu'si (Olti'ler) diye geçen Oltu'nun tarihi günümüzden yaklaşık olarak 3000 yıl öncesine dayanır. Tarihi devirler boyunca çeşitli devletlerin egemenliği altında kalan Oltu, başlangıçta bir kale yerleşmesi olarak kurulmuş, daha sonra uzunca bir dönem kale ve dış surlar içerisinde gelişmesini devam ettirmiş, bir ara Çıldır Sancağının merkezi olmuştur. Kuşkusuz bu durum Oltu'nun stratejik bir konumda yer almış olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü yerleşim yeri Doğu Anadolu Bölgesini, Kuzey Doğu Karadeniz kıyılarına, Kuzey doğuda ise Kafkaslara bağlayan eski yolları kontrol altında tutabilecek bir konumda bulunmaktadır [10].

Dağlık ve ormanlık bir yapıya sahip olan Oltu ilçesinde, 12.11.2012 tarihli 6360 numaralı Büyükşehir Düzenlemeleri Kanunu ile köyler ve beldeler de mahalleye dönüştürüldüğünden toplamda 72 mahalle bulunmaktadır ve ilçe Erzurum'a 134 km uzaklıktadır [26, 19]. İlçe nüfusu; adrese dayalı nüfus kayıt sistemi 2015 verilerine göre 31 bin 87 kişidir [27].

Kırsal alanların en büyük problemlerinden biri nüfusun göç sebebiyle azalmasıdır. Kırsal turizmin ise bu noktada engelleyici olarak kullanılabileceği ve nüfus hareketliliğini azaltacağı literatürde ortak düşüncedir. Erzurum ili, 2015 yılında 29 bin 624 kişi göç almış olmasına karşın 41 bin 803 kişi göç vermiş ve % 15,8 net göç hızı gerçekleştirmiştir. Ülke genelinde en yüksek gerçekleşen göç hızı %28,6 ile Kars ve %28,1 ile Ağrı illeridir. Erzurum ili oran olarak düşük gözükse de 41 bin 803 kişi ile rakamsal olarak en çok göç veren il durumundadır [27].

Oltu ilçesi gerek doğal güzellikleri gerekse tarihi kalıntıları ile turizme oldukça elverişli bir yapıya sahiptir. Çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapan ilçe sınırları içerisinde yer alan tarihi eserler aşağıda sıralanmıştır. Bunlar [10, 14];

•Oltu Kalesi

Oltu Çayı'nın meydana getirdiği yay içinde kalan Kale'nin ilk olarak ne zaman yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak konum ve mimarisinden hareketle M.Ö. 3. yy. Urartular döneminde yapıldığı, sonraki devirlerde tamir ve ilavelerle takviye edildiği anlaşılmaktadır. Dış Kale tamamen yıkılmış, günümüze yalnız iç Kale gelebilmiştir. Kale içinde, burç üzerinde bir kilise temeli, bir mecit alanı, yıkık duvarlar ve bir türbe mevcuttur [10].

•İriağaç (Penek) Köyü Kız-Oğlan Kaleleri

Oltu İlçesine 20 Km. uzaklıkta, bir birine 1.5 km mesafede iki kaledir. Pernek Kaleleri adı ile de bilinen kalelerden güneybatıdaki Kız Kalesidir. Burçlarından bazıları sağlam durumda olan kalenin Bizans Döneminde faal olduğu tahmin edilmektedir. Kuzeydoğuda yer alan ve kayalık bir tepeye kurulmuş olan diğer kaleye Oğlan Kalesi adı verilmektedir. Değişik dönemlere ait tamir izleri taşıyan sur duvarlarının çevirdiği kalede bir kilise kalıntısı da bulunmaktadır [10]. Bu iki kalenin ortasından Oltu Çayı yer almaktadır.

•Havdos (Çengelli) Kalesi

Oltu'nun 10 km. uzağında ve Çengelli köyünün hemen yakınındadır. Bir tepe üzerine kurulmuş ve çevresine hakim durumdadır. Etrafında 2,5 m yüksekliğinde bir duvarı kalmıştır.

•Sarısaz Kalesi

Eski kervan yoluna hakim, yaklaşık 200 m yükseklikteki sarp kayalık tepe üzerindedir. Çevresinde müdafaa hendeği ve sur bulunmaktadır. Dört burcu, bir gözetleme kulesi, mazgal delikleri ve çeşitli kalıntıları vardır.

•İğdeli Kalesi

İğdeli köy yakınında yine kaya üzerine kurulmuştur. Yuvarlak kemerli kapıdan girilir ve içerisinde çeşitli kalıntılar bulunmaktadır. Bitişik kısmında da şehrin kilisesi olduğu sanılan farklı bir yapı vardır.

•Koroğlu Kalesi

Koroğlu ormanları eteğinde bir tepe üzerinde kuruludur. Burada birçok yapı kalıntıları ve odalar bulunmaktadır. Üç tarafı yıkılmış tek duvarı sağlam durumdadır. Yörede yaşayan halkın anlattıklarına göre bu kaleye Koroğlu kalesi denmesinin en büyük nedeni, Koroğlu'nun Kiziroğlu Mustafa Bey kolunun bu coğrafyada yaşamış olmasıdır.

•Kırşen Kale ve Harabeleri

Alatlarla köyü sınırları içerisinde olan kale, eski kervan yolu üzerindedir. Yol üzerinde çeşitli muhafaza kale ve konaklama yerleri kalıntıları bulunmaktadır.

•Yarbaşı (Sanasis) Kalesi

Yarbaşı/Sanasis Kalesi 100 m. yüksekliğinde bir tepe üzerine kurulmuştur. Yakınında büyük bir şehir harabesi vardır. Burası tarihlerin bahsettiği ve Evliya Çelebi'nin, Erzurum faslında üzerinde çok durduğu "Bıraka-Zamuka-Zananes" şehrinin harabeleridir. Günümüzde bu şehri çevreleyen bir iki tane sur kalmıştır.

•Kaleboğazı Kalesi

Kaleboğazı köyü yakınındadır. Sarp bir kayalık tepe üzerinde kurulan söz konusu kaleden günümüzde gözetleme amaçlı bölüm kalmıştır. Kaleboğazı Kalesi'nin Ortaçağ kalesi olduğu bilinmektedir [14].

•Penek (Bana) Kalesi (Kilisesi)

Oltu İlçesine bağlı eski adı Penek olan İriağaç Köyünde bulunmaktadır. Genelde X. yy tarihlenen kilise kesme taş ile inşa edilmiştir [10].

•Rus Kilisesi

Oltu İlçesi Merkezinde yer alan eski eser kitabesine göre 1877-1878 Osmanlı Rus savaşında, Rusların Oltu'yu işgal ettiği dönemde yaptırılmıştır [10].

•Büyük Orcuk Köyü Kalesi

Büyük Orcuk Köyü'nün aşağı istikametinde, yaklaşık 40 m. sarp bir kayalık üzerinde ve hafif eğimli bir vadiye kurulmuştur. Kalenin hangi döneme ait olduğu bilinmemekle beraber Urartular'ın yapmış olduğu ve daha sonra çeşitli kavimlerce yerleşim birimi olarak kullanıldığı düşünülmektedir [14].

•Ünlükaya Kalesi

Oltu ilçesinin Dutlu köyünde Arsaklılar'dan kaldığı tahmin edilen, büyük bir kaya üzerindeki kale kalıntılarına rastlanmaktadır.

•Arslanpaşa Camii

Oltu İlçesinde, Oltu Çayı kenarında yer alan Camii 1664 yılında Çıldır Atabeklerinden Kars Muhafızı Arslan Mehmed Paşa tarafından yaptırılmıştır. Camii bir külliye bünyesinde planlanmış, ancak doğudaki medrese hücreleri dışında, külliyelerin diğer elemanları yıkılmıştır. Kesme taşın inşa edilen cami, üç gözlü bir son cemaat yeri ve tek kubbe ile örtülü bir ibadet alanından oluşmaktadır [10].

•Arslanpaşa Hamamı

1664 tarihinde Arslanpaşa camiiyle birlikte, Mehmet Arslan Paşa tarafından yaptırılmıştır. 1962 yılına kadar faal bir durumda iken şu anda yıkılmış durumdadır. Sadece kare bir planı olan soyunma odasının bir kısmı durmaktadır [10].

•Mısri Zinnun Türbesi

Oltu'da Arslanpaşa Mahallesinde yer alan türbenin kapısı üzerindeki kitabesine göre 1226 yılında yapıldığı sanılmaktadır. Silindirik gövdeli türbenin üstü içten kubbe, dıştan konik bir külahla örtülüdür [10].

•Dutlu Harabeleri

Harabeler, Dutlu köyü yakınında ve Dutlu Dağı (Yasak dağ)'nın yamaçlarında bulunmaktadır. Antik şehir olarak kabul edilen bu yer kilisesi, hamamı ve büyük yapıları ile önemli bir ticaret merkezi olduğunu düşündürmektedir. Aralarında 1 km mesafe bulunan iki mezarlıktaki taşlar üzerinde çeşitli şekiller ve kabartmalar görülmektedir [14].

•Alatarla Köyü Kalıntıları

Alatarla Köyü sınırları içerisinde, Bizans- Gürcü hakimiyeti sırasında yapılmış bir Ortaçağ Kalesi yer almaktadır. Kilise manastır kalıntıları bulunmuştur. Kale mimarisinden farklılık göstermektedir [14].

•Yolboyu (Dölgah) Köyünde Tespit Edilen Dikili Taş

Yapılan araştırmalar sonucu dikili taşın Neolitik Çağ'a ait olduğu tahmin edilmektedir. Dikili taş üzerinde bulunan kabartma ve güneş tasvirleri, Saka Türklerine ait bir dikili taş olduğu düşünülmektedir [14].

•Uzunluk Mesire ve Dinlenme Alanı

Oltu ilçesi Gökçedere Köyü, Köroğlu mevkiinde Uzunluk B tipi mesire ve dinlenme alanı mevcuttur. 6 hektarlık alanda yönetim binası, giriş kontrol kulübesi, otopark, kır gazinosu, voleybol ve basketbol sahası, çocuk oyun parkı, kamelyalar, çeşme ve tuvaletler bulunmaktadır.

•Oltu Çağ Kebabı

Çağ kebabı ya da yatık döner olarak adlandırılan kebab keçi ve kuzu etinden yapılmaktadır. Önceden terbiye edilmiş etin yatık bir şiş üzerinde odun ateşi eşliğinde pişirilmesiyle hazırlanır. Çağ adı verilen şişler kullanılarak servis yapıldığından bu adı almıştır. Çağ kebabı yine yöreye özgü lavaş ekmeği ile birlikte sunulur. 2009 yılında Türk Patent Enstitüsü "Oltu Çağ Kebabı" adıyla kebabı mahreç işaretli coğrafi ürün olarak tescil etmiş ve yörenin ismiyle bir bütünlük sağlamıştır.

•Festival ve Şenlikler

Çalışma alanında, ilçe kaymakamlığı, belediye, Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde, her yıl 24-26 Temmuz tarihleri arasında Oltu Kırdag şenlikleri geleneksel olarak yapılmaktadır. Yerli halktan, Türkiye'nin her yerinden ve yurtdışından binlerce kişinin katıldığı şenlikler, Karakucak güreşleri, halk ozanlarının sazlı sözlü atışmaları, konserler, yarışmalar ve folklorik gösteriler gibi pek çok kültürel etkinlikle renklenmektedir. Binlerce kişinin çadır kurarak katıldığı kaynaşma ortamında geçen şenliklerde, yöresel ürünler sergilenmekte ve adım başı kurulan tezgahlarda çağ kebab ziyafetleri verilmektedir. Şenlikler, halaylar, sazlı sözlü etkinliklerle son bulmaktadır [14]. 2012 yılından beri şenlik tarihi Ramazan ayına rastladığı için yapılmamaktadır. 2017 yılında tekrar faaliyet planlaması içine alınacağı belirtilmektedir.

•Oltutaşı İşlemeciliği

Oltutaşı, siyah, koyu kahve, sarı, nadiren de gri yeşilimsi olabilen doğada oldukça az bulunan amorf (biçimsiz, şekilsiz) yapıdaki karbondan ibarettir. Oltutaşı; yer kabuğu içindeyken yumuşak, hava ile temas ettiğinde sertleşen, bütümce zengin kompakt bir linyit çeşididir. Oltutaşı genellikle Oltu'nun kuzeyi ile Olur'un Oltu çayı ve Tavusker Deresi boyunca görülmektedir. Oltu'da Dutlu, Güllüce, Yeşilbaşlar, Taşlıköy, Sülünkaya, Alatarla, İnci ve Güzelsu köylerindeki ocaklardan çıkartılmaktadır. Oltu taşı halkın kendi çabalarıyla açmış oldukları ocaklardan çıkartılmaktadır. Mayıs-Eylül aylarında tarımsal faaliyetlerle uğraşan yöre halkı, Ekim- Mart ayları boyunca ise oltutaşı çıkarma işlerine ağırlık vermektedir. Yapılan kazılarda oltutaşının yer aldığı damar bulununca, yöresel isimle "yağlı" olarak adlandırılan bu bölgede kazı işlemleri devam ettirilir. Küçük parçalar

halinde çıkartılan taşlar atölyelerde işlenerek değişik şekiller almaktadır [14].

Oltu ilçesinde halkın geçim kaynağı genel itibariyle tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ormancılık ve madencilik ise yerel boyutta az da olsa ekonomik faaliyetler içerisinde bulunmaktadır. Oltu ilçesinde ürün çeşitliliği dikkate alındığında, tahıl üretimi, bağ-bahçe ziraatı, yem bitkileri üretimi, endüstri bitkileri üretimi ve sebze üretimi şeklinde türlerin varlığı söz konusudur.

Külekçi ve Bulut [15] Erzurum ili Oltu ilçesi ve yakın çevresinin ekoturizm potansiyelini swot analiz yöntemi ile belirlemeye çalışmışlardır. 100 katılımcı ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında Oltu ilçesinde geliştirilmesi gereken sektörlerden ilk üçü; eğitim (% 29), turizm (% 25) ve hayvancılık (% 21) olarak tespit etmişlerdir. Gerçekleştirdikleri analizler sonucu Oltu ilçesinin Güçlü-Zayıf Yönlerini ve Fırsatlar-Tehditlerini şöyle sıralamışlardır:

Güçlü Yönler;

Oltutaşı işlemeciliği, yaban hayatı koruma sahası, iklim şartlarının elverişli olması, Uzunluk B tipi mesire ve dinlenme alanı, Narman piknik alanı, pek çok doğa sporuna uygun eğimli yapı, bozulmamış çevre ve doğal kaynaklar, yöre insanının konukseverliği ve olumlu imajı, manzara güzelliği, yöresel ürünler ve geleneksel el işlemleri, tarihi eserler (Oltu Kalesi, Arslanpaşa Camii ve Hamamı, İriağaç Köyü Kız-Oğlan Kaleleri, vb), inanç turizmüne yönelik eserler (Mısıri Zinnun Türbesi, (Rus Kilisesi, Oğlan Kalesi-Kilisesi), Narman peri bacaları, yöre mutfağı, Kırdag Şenlikleri, yöre flora ve fauna zenginliği.

Fırsatlar;

Dünya turizm hareketlerindeki değişimler, Oltu ilçesi ve çevresinin sosyo-kültürel gelişimine olumlu etkileyebileceği, ulaşım sıkıntısının olmaması, yöre halkının turizm sektöründe yer alma tutumu, turizm sektörünün gelişmesi ile diğer sektörlerin gelişmesi.

Zayıf Yönleri;

Turizm bilincinin yetersiz oluşu, yöre tanıtımı için mevcut internet siteleri, altyapı ve üstyapı imkanları, yeterli kırsal

kalkınma desteğinin sağlanamaması, eğitim eksikliği, maddi kaynak eksikliği, kamu teşekkülleri ve yerel yönetimlerin yeterli olmayışı, genç ve dinamik nüfus eksikliği, artan göç.

Tehditler;

Sürdürülebilir turizm uygulanmayışı, doğal kaynakların ve bozulmamış çevrenin HES'ler ile tahrip olma riski, turizm bilincinin yeterli ve uygun olmayışı, erozyon, turistlerin gelmesi ile doğal yaşamın baskılanması, yerel halkın yaşam tarzının ve geleneksel yapısının bozulma tehlikesi, kültürel değerlerin tahrip olma riski [15].

Oltu ilçesini 2013-2015 yılları arası ziyaret eden yerli ve yabancı ziyaretçi sayısı, ortalama kalış süreleri ve doluluk oranlarını tablo 1'de inceleyebiliriz. 2013 yılı öncesinde Oltu ilçesi için tutulan sağlıklı bir istatistik tespit edilemediğinden bu yıldan günümüze kadar olan veriler belirtilmiştir. Özellikle 2015 yılı verilerindeki düşüş dikkat çekicidir. Bölgede turizm açısından bir çeşitlilik yaratılması gerekliliği açıkça görülmektedir.

Tablo 1. Oltu İlçesi Konaklama Göstergesi

YILLAR	TESİSE GİRİŞ			ORTALAMA KALIŞ		DOLULUK ORANI (%)		
	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
2013	468	21.860	22.328	1,3	1	0,78	28,72	29,50
2014	2.397	18.983	21.380	1,2	1	3,7	28,83	32,53
2015	-	5.335	5.335	-	1,3	-	31,80	31,80

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerinden derlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada, Oltu bölgesinin kırsal turizm potansiyeli değerlendirilmiş hem de bölgede yaşayan yerel halkın turistik faaliyetlere ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Şubat-Nisan 2016 tarihleri arasında yürütülen çalışmada veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Anket formu Morgül [17] ve Chuang [5] çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur. 350 adet basılan anket formlarından eksik ve hatalı işaretleme sonucu 24 tanesi elenmiş, toplamda 326 adedi değerlendirmeye alınmıştır.

Anket formu; ekonomik etkiyi ölçmek için 13 önerme, sosyo-kültürel etkiyi ölçmek için 16 önerme, çevresel etkiyi ölçmek için 12 önerme, genel olarak yörenin turizm açısından değerlendirilmesine 4 önerme, halkın turizme bakışına yönelik 2 önermeden ve demografik sorulardan oluşmaktadır.

BULGULAR

Çalışma kapsamında değerlendirilmeye alınan katılımcıların % 59,5 erkek, % 40,5 kadındır.

Medeni durumları açısından katılımcıların % 43,9'u evli, % 54,6'sı bekar ve % 1,5'i dul veya boşanmıştır. Gelir durumu açısından katılımcılar değerlendirildiğinde ise, yarısından az fazlasının (% 51,2) 0-1300TL, % 18,7'sinin 1301-2000TL, % 17,8'inin 2001-3000TL, % 6,7'sinin 3001- 4000TL ve %1,8'inin de 4001TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir. Oltu ilçesi halkının gelir seviyesinin çoğunluğuna yakınının (%69,9) 2001TL'nin altında olduğu söylenebilir. Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında yarıya yakını (% 42) lise mezunu, % 19,3'ü ortaokul, % 12,3'ü lisans, % 11,7 ilkokul ve önlisans ve % 3,1'i yüksek lisans mezunudur. Oltu ilçesinde yaşayan halkın çoğunluğuna yakını ortaöğretim seviyesinde eğitim aldıkları tespit edilmiştir. Yükseköğretim seviyesinin ilçede meslek yüksekokulu olmasına rağmen düşük olduğu söylenebilir. Katılımcıların mesleki durumları sorulduğunda; % 29,4'ü öğrenci, % 23'ü işçi, % 12'si esnaf, % 11'i ev hanımı, % 8,6'sı çiftçi, % 8,3'ü memur, % 4,6'sı diğer ve % 3,1'i emekli cevabını işaretlemişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2. Demografik Değişkenler

Cinsiyet			Eğitim Durumu		
	Sayı	%		Sayı	%
Erkek	194	59,5	İlkokul	38	11,7
Kadın	132	40,5	Ortaokul	63	19,3
Toplam	326	100	Lise	137	42
Medeni Durum			Önlisans	38	11,7
	Sayı	%	Lisans	40	12,3
Evli	143	43,9	Yükseklisans	10	3,1
Bekar	178	54,6	Toplam	326	100
Dul/Boşanmış	5	1,5	Meslek		
Toplam	326	100		Sayı	%
			Çiftçi	28	8,6
Gelir			Memur	27	8,3
	Sayı	%	İşçi	75	23
0-1300	167	51,2	Ev Hanımı	36	11
1301-2000	61	18,7	Emekli	10	3,1
2001-3000	58	17,8	Esnaf	39	12
3001-4000	22	6,7	Öğrenci	96	29,4
4001 ve Üzeri	6	1,8	Diğer	15	4,6
Toplam	326	100	Toplam	326	100

Tablo 3. Oltu'da Yaşayan Yerel Halkın Kırsal Turizm Algıları Faktör Boyutları

	Faktör Yükleri	A.O	S.S
Faktör 1: Olumlu Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkiler			
Turiste anlayışlı ve sevecen davranmalı	,743	4,0613	1,04774
Yeni iş ve ek gelir sağlar	,742	3,9540	1,19268
Kırsal turizm ile yöremizin ismi daha fazla duyulur	,726	4,0706	,98196
Yatırım ve harcama çeker	,718	3,7270	1,31114
Oltutaşı işleme ve çağ kebabının ülke çapında tanıtımı yöre ekonomisini güçlendirir	,698		
Turistin gelmesi beni mutlu eder	,679	4,1258	1,17387
Ulaşımın kolaylığı kırsal turizmi hareketlendirir	,678	4,1258	1,13387
Restorasyon ile doğal kaynaklar korunur	,626	3,8589	1,31443
Çevre ilçelerden hafta sonu yürüyüş ve turların düzenlenmesi ilçenin tanıtımına katkı sağlar	,585	3,9755	1,05802
Kırsal turizm yöre doğasının korunmasına teşvik sağlar	,585	4,0460	1,11812
Özdeğer	6,202	3,8589	1,04294
Açıklanan Varyans	24,138		
Faktör 2: Olumsuz Çevresel ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkiler			
Yollar çöpten geçilmez	,743	2,9141	1,36054
Seyyar satıcı ve kaçak binalarda hızlıca artış	,727	3,2025	1,31106
Trafik kazalarında artış	,696	3,0368	1,30036
İstenmeyen toprak satışlarında artış	,635	3,3221	1,17301
Suç olaylarında artış	,613	2,6656	1,31331
Özdeğer	2,889		
Açıklanan Varyans	12,141		
Faktör 3: Algı Etkileri			
Yöremiz turizm açısından caziptir	,774	3,7945	1,07450
Yöremiz kültür ve tarih kentidir	,763	3,7423	1,10155
Yöremiz kırsal turizm faaliyetleri açısından uygundur	,724	3,7546	1,09877
Özdeğer	1,488		
Açıklanan Varyans	10,143		
Faktör 4: Ekonomik Etkiler			
Turistlerin sosyal ve kültürel yararlarından çok harcamaları daha önemlidir	,776	3,2546	1,29123
Turistler daha fazla para ödemelidirler	,764	3,4018	1,27504
Dışarıdan gelenlere daha fazla iş imkânı sağlar	,617	3,4816	1,26903
Özdeğer	1,112		
Açıklanan Varyans	9,251		
Toplam Varyans	% 55,672		
KMO	0,886		

Toplanan verinin ayrıldığı ana grupları ortaya çıkarmak için faktör analizi yapılmıştır. Veri azaltması sonucu 47 olan madde sayısı yapılan analizlerde ortaya çıkan çapraz yüklenmeler ve negatif yüklenmeler gibi analize uygun olmayan maddelerin elenmesiyle 21 maddeye inmiştir. Bu maddeler sonucunda dört farklı faktörde toplanmıştır (Tablo 3). Bunlar "Olumlu ekonomik ve sosyo-kültürel etkiler" boyutu, "Olumsuz çevresel ve Sosyo-kültürel etkiler" boyutu, kırsal turizmin "Algı etkileri" boyutu ve son olarak da "Ekonomik etkiler" boyutudur. Yerel halk turiste anlayışla yaklaşılması gerektiğinin, kırsal turizm ile yeni istihdam alanları ve gelirlerinde artışlar olabileceğinin, yörenin isminin daha fazla duyulacağını, böylece yatırımların artabileceğinin, ülke çapında tanıtımda oltutaşı işleme ve yöre mutfağının önemli ürünü çağ kebabının etkili olabileceğinin bilincindedir. Olumlu değerlendirmelerinin yanında yöreyi ziyarete gelecek turistlerin yolları kirletecekleri, seyyar satıcı ve kaçak binalarda artış olabileceği, trafik kazalarında ve suç olaylarında artışların yaşanacağını olumsuzluklar olarak belirtmişlerdir. Ayrıca Oltu'da yaşayan sakinler Oltu ve yöresinin turizm açısından cazip olduğunu, kültür ve tarih kenti özelliğinde, kırsal turizm faaliyetleri açısından da uygun bir yerleşim yeri olduğunu düşünmektedirler.

Son ekonomik etkiler boyutunda da tespit edildiği

üzere, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerden çok turistlerin harcamaları ön plana çıkmıştır. Yöre halkının turisti önemli ölçüde gelir sağlayan bir kaynak olarak gördüğü söylenebilir. Özellikle araştırma sonucunda tespitlerimizden olan yörede yaşayanların gelir seviyelerinin düşük olması bunda etkili olabilir. Benzer gelişmişlik düzeyinde olan bölgelerde de (Van, Konya, Sivas) yapılmış olan çalışmalarda bulgularımızı destekler sonuçlar elde edilmiştir [1,2,3].

SONUÇ ve ÖNERİLER

Oltu ilçesi, doğası, el sanatları, yemekleri, tarihi ve kültürel yapısı ile güçlü bir turizm potansiyeline sahiptir. Türkiye'nin pek çok yöresinde olduğu gibi var olan potansiyelin kullanılabilmesi için öncelikle yerel halkın kırsal turizm konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Özellikle tarihi yerlerin ve kalıntıların gelecek nesilleri de aktarılması için mutlaka koruma altına alınması, ihtiyaç duyulanların ise doğal yapısına uygun restorasyonunun sağlanması öncelikli olarak ele alınmalıdır.

Genel olarak Oltu ilçesinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm hakkında algılarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Külekçi ve Bulut [15]'un çalışmalarında yerel halkın eğitimden sonra turizmin ilçede geliştirilmesi gerektiğini

belirtmeleri destekleyicidir. Özellikle literatürde birçok araştırmada olduğu gibi ekonomik etki algılarının diğer etkilerin önünde yer alması beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Kırsal turizmin yeni iş imkanları yaratması, ek gelir sağlaması, yatırım ve harcama çekmesi Oltu sakinlerinin beklentilerinde öncelikle yer almaktadır.

Yerel halk olumlu soyo-kültürel ve çevresel etkilerde birleşirken birtakım olumsuz çekincelerini de ortaya koymaktadır. Kırsal turizm ile yörenin isminin daha fazla duyulacağı, Oltu'ya ulaşımın kolaylığı ile hafta sonu gezilerinin buna katkı sağlayacağı, tarihi yerlerin restorasyonu ile doğal yapıların korunacağı ve gelecek kuşaklara aktarılmasında teşvik sağlayacağı görüşü Oltu halkınca ifade edilmektedir. Ancak yerel halk oluşabilecek yoğunluk ve trafikte sorunların da ortaya çıkabileceğini düşünmektedir.

Oltutaşı işlemciliği ve çağ kebabının ulusal ve uluslararası alanda kıymetli birer değer olarak görülmesi Mil ve Denk [16]'in çalışmalarında belirttiği gibi yöresel ürünler sadece üretimi yapılan eşya veya gıda ürünü olarak görülmemeli aynı zamanda yörenin tanıtımı, yöre halkına ek gelir sağlaması ve bölgede yaşayan bireylerin istihdam oranının artırılması bakımından önemli bir kaynak olarak turizm açısından değerlendirilmesi önemlidir. Hem oltutaşı işlemciliği hem de Oltu çağ kebabı bölgede turizm hareketliliğine yol açacak unsurlar olarak kullanılmalıdır. Kırsal turizm açısından önemli bir arz kaynağı olan bölgenin yeterli derecede değerlendirilmediği ve turistik faaliyetlerin farklı boyutlarda etkilerinin olduğu yerel halkın ortak görüşüdür.

Kırsal turizmin gelişmesi için öncelikle turizmin kırsal halk tarafından kabul görmesi muhakkaktır. Bu noktada özellikle üniversite, sivil toplum kuruluşları, işletmeciler, yerel yönetimler, il kültür ve turizm müdürlüğü ortaklaşa bir birliktelik oluşturarak, kırsal toplumun çevre ve turizm açısından bilinçlendirilmesi, eğitilmesinde destek sağlamalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5 (1), 1-16.
- [2] Alaeddinoğlu, F. (2008). Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-23.
- [3] Bilim, Y., & Özer, Ö. (2013). Yerel Halk Gözüyle Konya'da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri. *Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, 14-16.
- [4] Cengiz, G. ve Akkuş, Ç. (2012). Kırsal Turizm Kapsamında Yöre Halkının Kalkındırılması: Erzurum Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14(22): 61-74.
- [5] Chuang, S. T. (2013). Residents' Attitudes Toward Rural Tourism in Taiwan: A Comparative Viewpoint. *International Journal of Tourism Research*, 15(2), 152-170.
- [6] Çeken, H., Karadağ, L. & Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 1-14.
- [7] Çeken, H., Dalgın, T., & Çakır, N. (2012). Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 11-16.
- [8] Eren, R., & Aypek, N. (2012). Kırsal Turizm Böl-

gesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 43-47.

[9] Ertuna, B., Güney, S., Güven, Ö., & Aydemir, N. (2012). Yerel Halkın Kırsal Turizm Gelişimine Katılma İsteğini Etkileyen Unsurlar: Kastamonu Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 59-66.

[10] <http://www.erkurumkulturturizm.gov.tr/TR,56053/oltu.html> (Erişim: 10.03.2016).

[11] Kanadalı, E., & Yazgan, Ş. (2012). Kırsal Turizmin Ekonomik-Sosyal ve Çevresel Etkileri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23): 97-100.

[12] Kiper, T. (2006). Safranbolu Yörükköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara.

[13] Küçükaltan, D. (1997). Trakya Ekonomisi İçin Bir Bölgesel Kalkınma Modeli: Kırsal Turizm. *7. Ulusal Bölge Bilimi Bölge Planlama Kongresi*, 1. Kitap, 20-22 Ekim, Pro-Ofset Matbaacılık, İzmir.

[14] Külekçi, E.A., (2012). Oltu ve Olur (Erzurum) İlçeleri Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Erzurum.

[15] Külekçi, A.,E. ve Bulut, Y. (2013). Erzurum İli Oltu İlçesi ve Yakın Çevresi Ekoturizm Potansiyelinin SWOT Analiz Yöntemi İle Belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1-12.

[16] Mil, B., & Denk, E. (2015). Erzurum Mutfağı Yöresel Ürünlerin Otel Restoran Menülerinde Kullanım Düzeyi: Palandöken Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences* 5 (2): 01-07.

[17] Morgül, Ş.M. (2006). Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Edirne.

[18] OECD, 1994. <https://www.oecd.org/cfe/tourism/2755218.pdf> (Erişim: 30.04.2016).

[19] <http://oltu.gov.tr/resim.asp?id=20> (Erişim: 10.03.2016).

[20] Özdemir Yılmaz, G., & Kafa Gürol, N. (2012). Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14 (23): 23-32.

[21] Sezer, B., Küçükaltan, D., Çakır, A., Üniversitesi, T., & İşletmeciliği, T. Edirne-Çamlıca Beldesi'nde Kırsal Turizm ve Turizm Algısı. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* 3 (2): 46-54.

[22] Soykan, F. (1999). Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: kırsal turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl, 10, 67-75.

[23] Soykan, F. (2000). Kırsal turizm ve Avrupa'da kazanılan deneyim. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11, 21-33.

[24] Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. *Aegean Geographical Journal*, 12, 1-11.

[25] Şerefoğlu, C. (2009). Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü-2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler. *Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı. Uzmanlık Tezi*. Ankara.

[26] <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6360.html>

(Erişim:30.04.2016).

[27]http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067
(Erişim: 03.04.2016).

[28] Uçar, M., Uçar, H., Kurnaz, A., & Akyurt Kurnaz, H. (2012). Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14 (22): 75-82.

[29] Zengin, B., Uyar, H. & Erkol G. (2015). Yerel Halkın Turizmden Etkilenme Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma: şanlıurfa Örneği. *II. Uluslararası Turizm Yönetim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*. 326-344.